

แผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน

อำเภอหนองแซง จังหวัดสระบุรี

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 และสถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-1
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ปี 2566	2-8
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ปี 2566	2-8
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ปี 2565	2-10
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	3-2
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	6-4
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-9
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-11

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	2-2
2-2	สมุดของน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	3-3
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลม่วงหวาน อำเภอหนอง แสง จังหวัดสระบุรี	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	6-5
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

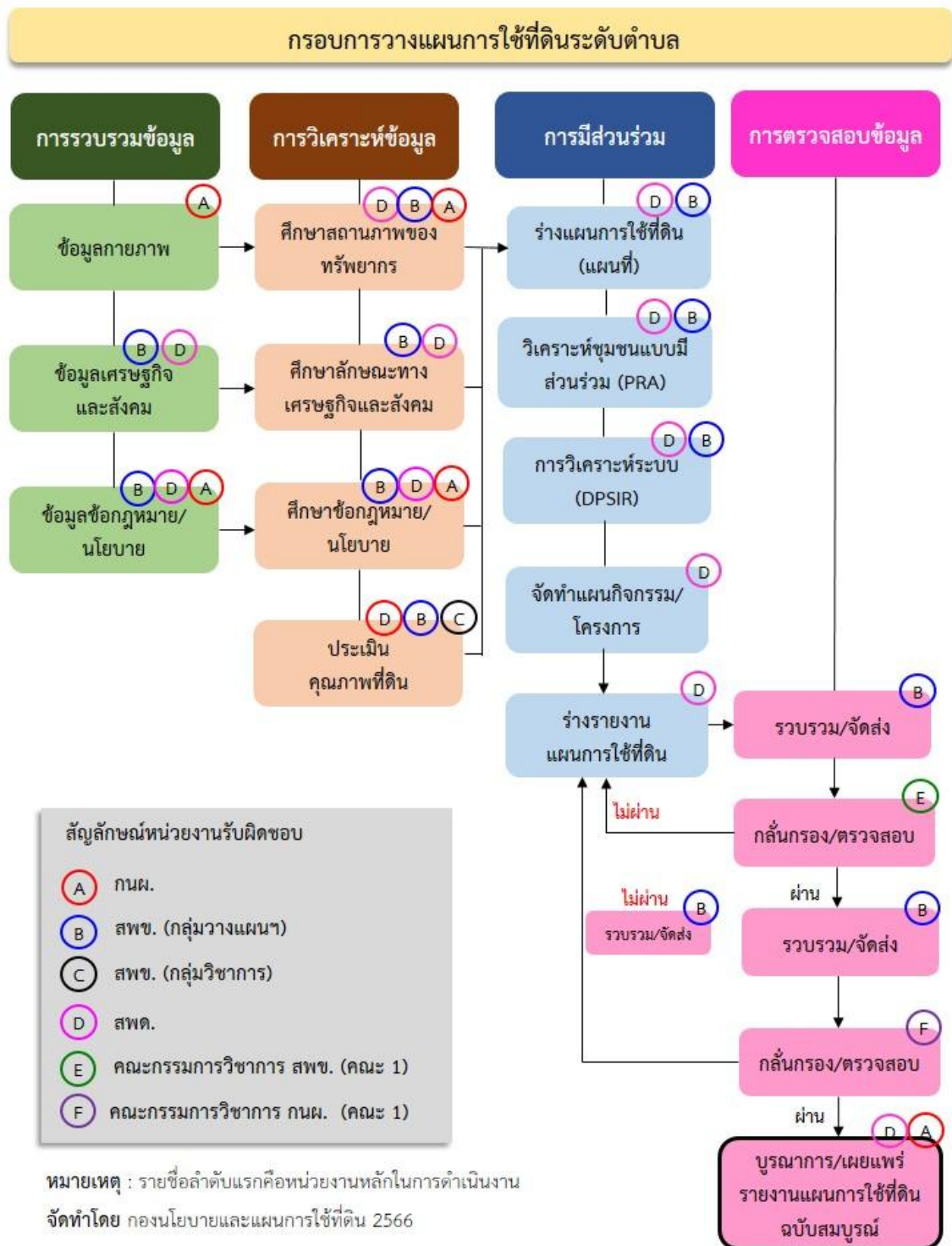
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดง ดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

ผลผลิตทางการเกษตรดี มีโครงสร้างพื้นฐานพอเพียง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตเป็นชุมชนเข้มแข็ง รักษาสิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมการศึกษาเรียนรู้ การบริการในระบบธรรมาภิบาล”
(องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงหวาน, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

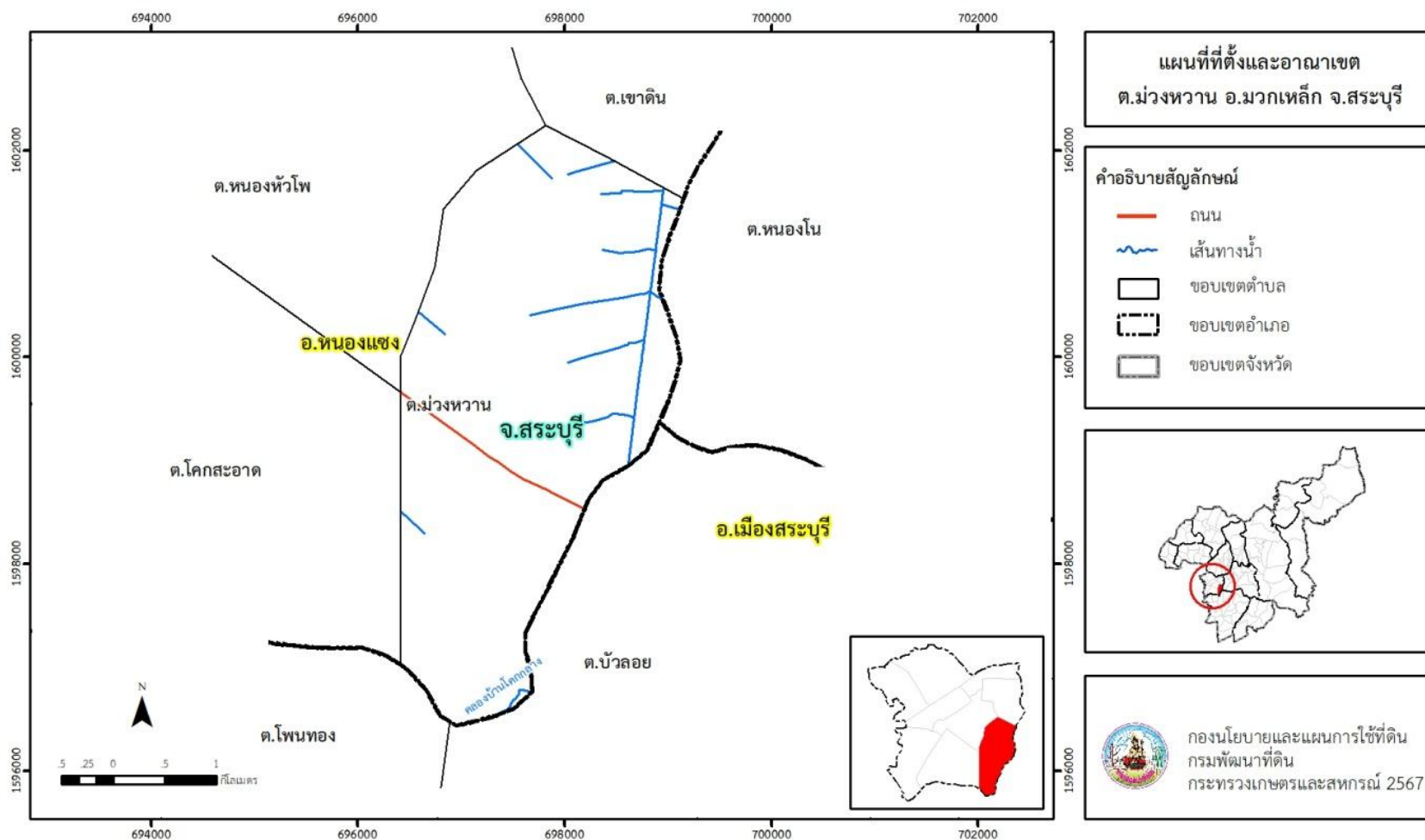

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอหนองแสง มีพื้นที่ประมาณ 10.59 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,616 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลหนองหัวโพ ตำบลเขาหิน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลโพธิ์ทอง ตำบลบัวลอย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบัวลอย อำเภอหนองแค ตำบลหนองโน อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองหัวโพ ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านห้วย	หมู่ที่ 5 บ้านบกใต้
หมู่ที่ 2 บ้านหนองสองห้อง	หมู่ที่ 6 บ้านบกใหญ่
หมู่ที่ 3 บ้านหนองต้อน	หมู่ที่ 7 บ้านม่วงหวานเหนือ
หมู่ที่ 4 บ้านหนองโดน	หมู่ที่ 8 บ้านม่วงหวานใต้

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น คลองบ้านโคกกลาง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.7 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,083.0 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 105 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 233.4 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 17 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETO) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนมิถุนายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

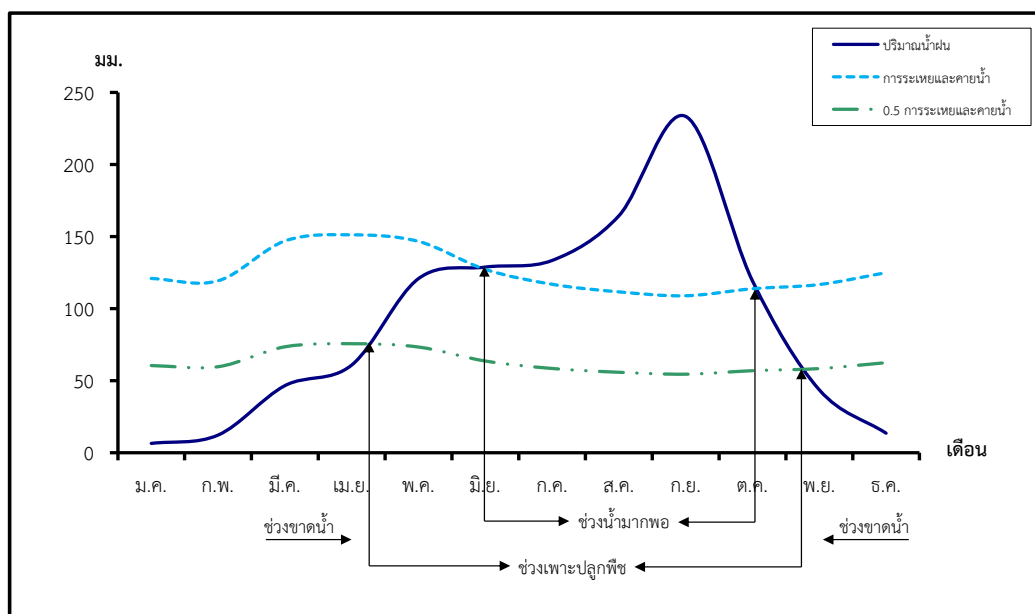
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพระนครศรีอยุธยา¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	20.2	32.9	26.1	68.0	6.4	1.1	120.9	6.3
ก.พ.	22.3	34.6	27.9	70.0	12.2	1.4	119.3	12.0
มี.ค.	24.3	35.9	29.5	72.0	46.5	4.3	146.9	43.0
เม.ย.	25.0	36.7	30.2	73.0	60.8	6.1	151.2	54.9
พ.ค.	25.1	36.0	30.1	75.0	120.8	12.8	146.6	97.5
มิ.ย.	24.7	35.0	29.5	77.0	128.8	13.4	127.2	102.3
ก.ค.	24.5	34.1	28.9	78.0	133.4	14.8	116.9	104.9
ส.ค.	24.2	33.7	28.7	80.0	164.4	16.0	111.6	121.2
ก.ย.	24.1	33.2	28.3	83.0	233.4	17.8	108.9	146.2
ต.ค.	23.7	33.1	28.1	81.0	119.2	12.2	113.8	96.5
พ.ย.	22.3	33.1	27.4	75.0	43.6	4.4	116.7	40.6
ธ.ค.	20.5	32.4	26.1	68.0	13.5	1.3	124.9	13.2
เฉลี่ย	23.4	34.2	28.4	75.0	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,083.0	105.6	1,504.9	838.6

หมายเหตุ: ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 924 ไร่ หรือร้อยละ 13.96 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ โรงงานอุตสาหกรรม และสถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 5,279 ไร่ หรือร้อยละ 79.80 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 52 ไร่ หรือร้อยละ 0.79 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 4,863 ไร่ หรือร้อยละ 73.51 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว และนาไร่

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.21 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 350 ไร่ หรือร้อยละ 5.29 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง ไม้ผลผสม และไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม เป็นต้น

2.5.3 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 161 ไร่ หรือร้อยละ 2.43 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ บ่อน้ำในไร่นา คลองชลประทาน และแม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง

2.5.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 252 ไร่ หรือร้อยละ 3.81 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่หญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และพื้นที่ถม เป็นต้น

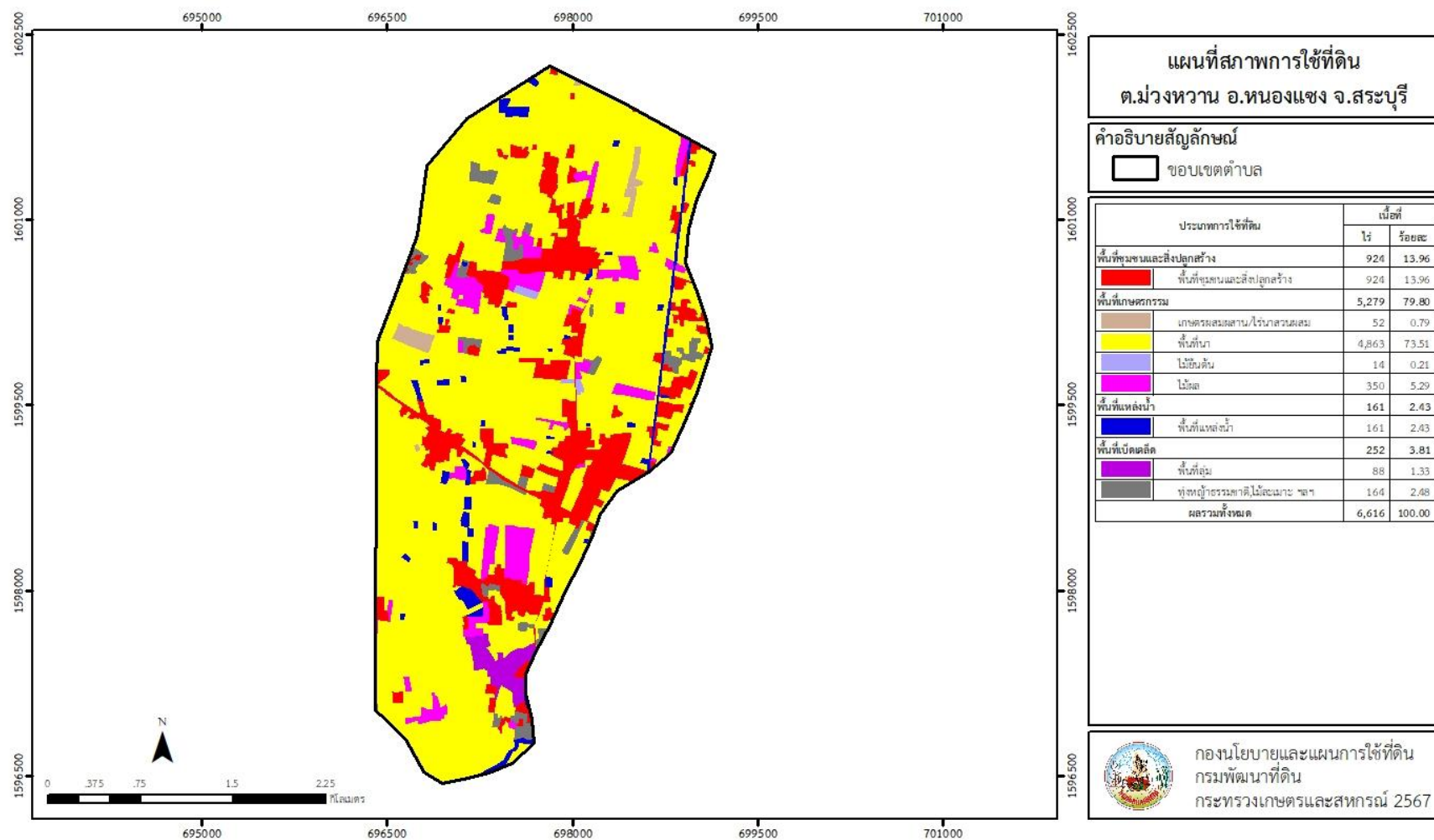

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	924	13.96
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	718	10.85
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	51	0.77
U405	ถนน	42	0.63
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	113	1.71
A	พื้นที่เกษตรกรรม	5,279	79.80
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	52	0.79
A100	นาไร่	68	1.03
A101	นาข้าว	4,795	72.48
A304	ยูคาลิปตัส	14	0.21
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	26	0.39
A401	ไม้ผลผสม	125	1.89
A407	มะม่วง	178	2.69
A411	กล้วย	21	0.32
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	252	3.81
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	133	2.01
M201	พื้นที่ลุ่ม	88	1.33
M302	บ่อลูกรัง	12	0.18
M304	บ่อดิน	1	0.02
M405	พื้นที่ถม	18	0.27
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	161	2.43
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	12	0.18
W202	บ่อน้ำในไร่นา	112	1.69
W203	คลองชลประทาน	37	0.56
ผลรวมทั้งหมด		6,616	100.00

ที่มา: กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลม่วงหวาน มีประชากรรวม 1,726 คน แยกเป็นชาย 810 คน เป็นหญิง 916 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 163.05 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 619 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 225 ครัวเรือน หรือร้อยละ 36.35 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 394 ครัวเรือน หรือร้อยละ 63.65 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลม่วงหวาน	619	810	916	1,726
หมู่ที่ 1 ห้วย	85	117	152	269
หมู่ที่ 2 หนองสองห้อง	82	97	108	205
หมู่ที่ 3 หนองด่อน	61	94	95	189
หมู่ที่ 4 หนองโดน	79	89	103	192
หมู่ที่ 5 บกใต้	31	63	52	115
หมู่ที่ 6 บกใหญ่	106	157	175	332
หมู่ที่ 7 ม่วงหวานเหนือ	122	116	130	246
หมู่ที่ 8 ม่วงหวานใต้	53	77	101	178

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	619	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	225	36.35
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	394	63.65

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 6,616 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 619 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 10.69 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรม 5,279 ไร่ หรือร้อยละ 79.80 ของเนื้อที่ตำบล (ตารางที่ 2-2) และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 23.46 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา เนื่องจากจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 225 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์โดยส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2565 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 277,742 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 94,880 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 184,520 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 63,034 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 93,222 บาท

และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 31,846 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลม่วงหวาน	256,628	9,280	9,625	2,210	277,742	94,880	184,520	63,034
หมู่ที่ 1 ห้วย	136,579	671	6,076	145	143,471	55,632	43,684	16,939
หมู่ที่ 2 หนองสองห้อง	296,746	1,292	954	15	299,008	116,380	248,657	96,783
หมู่ที่ 3 หนองด่อน	430,545	9,318	17,309	216	457,389	154,808	421,966	142,819
หมู่ที่ 4 หนองโดน	229,861	38,056	14,717	694	283,328	94,443	198,806	66,269
หมู่ที่ 5 บกใต้	212,700	15,113	10,553	1,133	239,500	71,850	221,970	66,591
หมู่ที่ 6 บกใหญ่	250,883	1,739	2,636	0	255,258	84,130	253,156	83,437
หมู่ที่ 7 ม่วงหวานเหนือ	236,042	18,113	24,551	9,848	288,554	101,927	46,493	16,423
หมู่ที่ 8 ม่วงหวานใต้	327,359	9,218	5,975	5,080	347,632	95,599	143,823	39,551

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลม่วงหวาน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,083.0 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลม่วงหวาน มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองบ้านโคกกลาง

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลม่วงหวาน มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 2 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี พบหน่วยแผนที่ดิน 1 หน่วยแผนที่ดิน เป็นดินในพื้นที่ลุ่ม คือ หน่วยแผนที่ดิน Tr-sicA ชุดดินท่าเรือ มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,616 ไร่ หรือร้อยละ 100.00 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

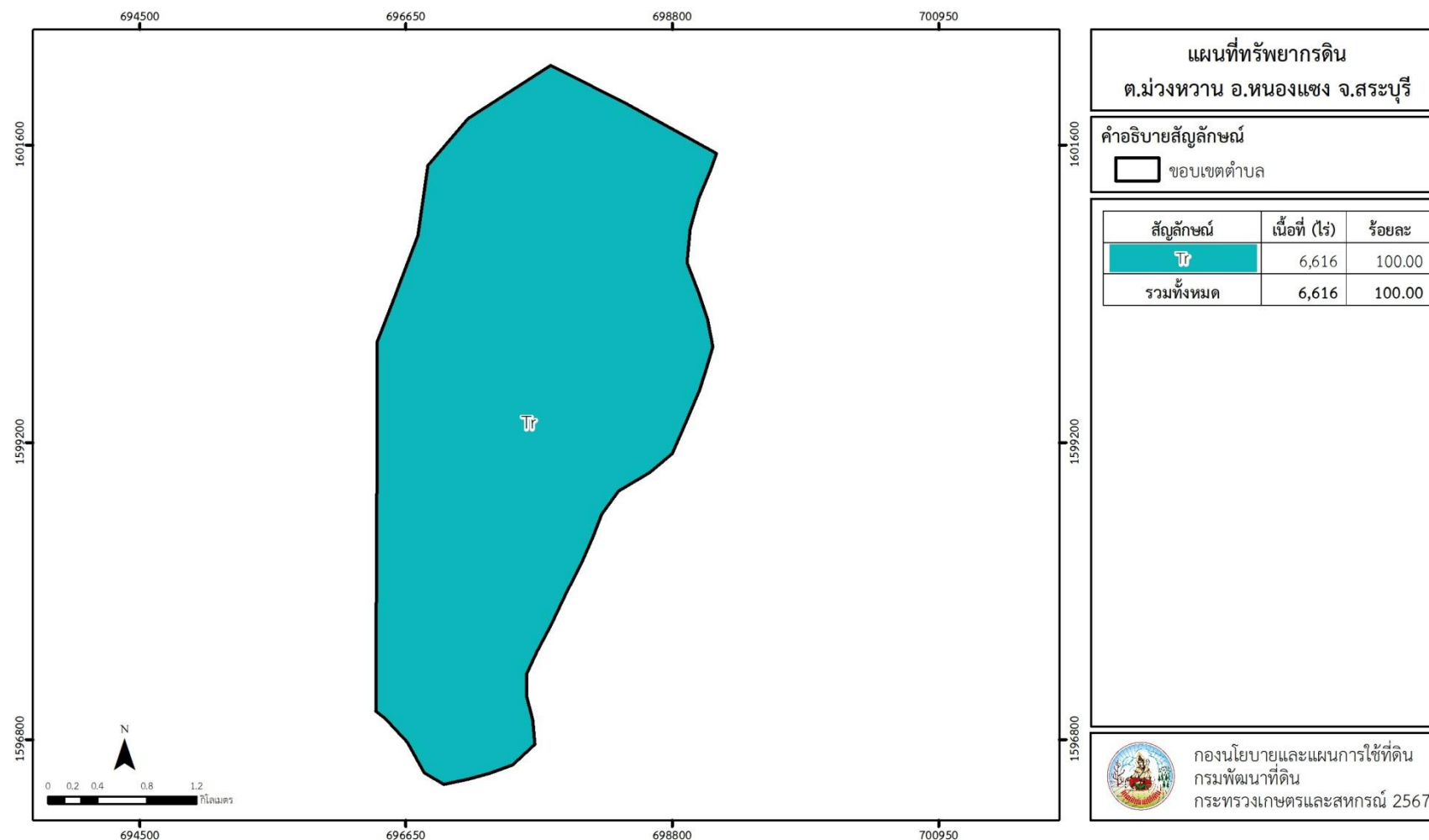
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาด ชัน (%)	ความ ลึก การระบายน้ำ (ซม.)	ความ อุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของ ชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
						ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Tr-sicA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	>75	5.0-6.5 6.0-7.0	<2	-	6,616	100.00
รวมทั้งหมด										6,616	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลม่วงหวาน คือ

- 1) ต้นทุนการผลิตสูง
- 2) ภัยพิบัติ ได้แก่ น้ำท่วม ช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน และภัยแล้ง ช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน
- 3) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 4) เกิดปัญหาโรค แมลงศัตรูพืช และวัชพืช
- 5) พื้นที่เป็นลุ่มรับน้ำ ประชาชนในพื้นที่ไม่เสียสละพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมร่วมกัน
- 6) สินค้าอุปโภค บริโภค มีราคาแพง
- 7) แรงงานเป็นผู้สูงอายุ และแรงงานรับจ้างน้อยลง
- 8) การเผาตอซังทำให้เกิดมลพิษ
- 9) การรณรงค์การเผาตอซัง เป็นการเพิ่มขึ้นตอนการผลิต และต้นทุนสูงขึ้น
- 10) ปัญหาผู้รับจ้างอัดฟาง ไม่เข้ามารับอัดฟางและซื้อฟาง
- 11) ขาดความรู้การใช้เทคโนโลยีการทำเกษตรที่ถูกต้อง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลม่วงหวาน มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) ลดต้นทุนการผลิต
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำช่วงฤดูแล้ง และการป้องกันน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน
- 3) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 4) แก้ปัญหาและป้องกันเรื่องโรค แมลงศัตรูพืช และวัชพืช
- 5) ความรู้การทำเกษตร และหาเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาทดแทนการใช้แรงงานภาคการเกษตร

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ

- 1.1) ต้นทุนการผลิตสูง
- 1.2) ต้องป้องกันภัยพิบัติ
- 1.3) ดินเสื่อมโทรม และดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 1.4) เกิดปัญหาโรค แมลงศัตรูพืช และวัชพืช
- 1.5) ขาดแรงงานภาคการเกษตร

- 1.6) ขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยีทางการเกษตร
 - 2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ
 - 2.1) ราคาต้นทุนการผลิตเพิ่มมากขึ้น
 - 2.2) การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ และภัยพิบัติ
 - 2.3) เกษตรกรขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
 - 2.4) มีโรค แมลงศัตรูพืช และวัชพืช ในพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น
 - 2.5) เกษตรกรในพื้นที่เป็นผู้สูงอายุ และขาดแรงงานในการจ้างภาคการเกษตร
 - 2.6) เกษตรกรทำการเกษตรแบบดั้งเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง
 - 3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ
 - 3.1) ต้นทุนการผลิต
 - 3.2) ภัยพิบัติ ทวีความรุนแรงมากขึ้นและเกิดบ่อยครั้งขึ้น
 - 3.3) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
 - 3.4) มีการใช้สารเคมีกันมากขึ้น
 - 3.5) การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร
 - 3.6) ปัจจุบันมีการพัฒนาความรู้ด้านการเกษตรมากขึ้น
 - 4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ
 - 4.1) ผลผลิตอยู่ในระดับต่ำส่งผลกระทบต่อรายได้ทำให้รายได้เกษตรกรลดลง
 - 4.2) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต
 - 4.3) เกษตรกรได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ
 - 4.4) ก่อให้ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในเชิงลบ
 - 4.5) เกษตรกร และพื้นที่ทำการเกษตรไม่เกิดการพัฒนา
 - 5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
 - อดีต-ปัจจุบัน**
พื้นที่ราบ
 - 5.1) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
 - 5.2) ปรับปรุงดินกรดด้วยวัสดุปรับปรุงดิน (ปูนโดโลไมท์)
 - 5.3) การไถกลบตอซัง
 - 5.4) การใช้สารอินทรีย์เพื่อลดการใช้สารเคมี
 - 5.5) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
 - อนาคต**
 - (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
 - (2) ส่งเสริมให้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน
 - (3) ส่งเสริมทำการเกษตรแบบ 4.0
 - (4) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1) ข้าวนาปี-พืชตระกูลถั่ว/ข้าวโพดข้าวเหนียว/ข้าวโพดหวาน เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปี ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ และจะปลูกพืชตระกูลถั่ว (ปอเทือง, ถั่วเขียว) หรือข้าวโพด ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมีนาคม

2) ข้าวนาปรัง เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปรัง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมีนาคม

3) มะม่วงมันหนองแสงสระบุรี เป็นพืชขึ้นทะเบียนบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกตามบริเวณบ้าน หรือคันนา บ้านละประมาณ 10-20 ต้น ปลูกประมาณเดือน พฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม ใช้เวลา 3-4 ปี (ทาบกิ่ง) และ 5-6 ปี (เมล็ด) จะออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ เก็บเกี่ยวช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน หรือหลังการติดดอกประมาณ 90 วัน

4) เกษตรผสมผสานหรือไร่สวนผสม ดูแลและเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี ขึ้นอยู่กับพืชที่ปลูก หรือประมง และปศุสัตว์

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พื้นที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และระบบน้ำชลประทานไม่เพียงพอ												
ข้าวนาปี-พืชตระกูลถั่ว	พืชตระกูลถั่ว/ข้าวโพด						ข้าวนาปี					
ขานาปี-ข้าวนาปรัง	ข้าวนาปรัง										ข้าวนาปรัง	
มะม่วงมันหนองแสงสระบุรี		ช่วงเก็บเกี่ยว				ช่วงปลูก						
เกษตรผสมผสาน	ไม้ผล, นาข้าว, ไม้ยืนต้น, ไม้ดอกไม้ประดับ, พืชผัก, พืชสมุนไพร, ประมง และปศุสัตว์											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ Food and Agriculture Organization of the United Nations หรือ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว พืชผัก มะม่วง ถั่วเขียว ถั่วลิสง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

หน่วยที่ดิน	ข้าว	พืชผัก	มะม่วง	ถั่วเขียว	กล้วย
Tr-sicA	S1	N	N	N	S3o

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่า แผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ได้กำหนดออกเป็น 4 เขต ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ และเขตพื้นที่อื่น ๆ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมชั้นดี มีชลประทานและดินดี และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) มีชลประทานแต่ดินไม่ดี มีเนื้อที่ 5,279 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 79.78 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมชั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุด ในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้ศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 4,863 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 73.51 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ปอเทือง ถั่วเขียว

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 349 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.28 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วงมันหนองแสง มะพร้าว ส้มโอ กล้วย น้อยหน่า ฝรั่ง ชมพู่ และอาโวคาโด

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ มะม่วงหิมพานต์ สัก พะยูง และยูคาลิปตัส

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 52 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.79 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พืชผัก มะม่วง ถั่วเขียว กล้วย

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 924 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 13.97 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 811 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.26 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 113 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.71 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่างๆ

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 161 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.43 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตของ ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วยหนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 149 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.25 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 252 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.82 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น พุ่มหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และพื้นที่ถม เป็นต้น

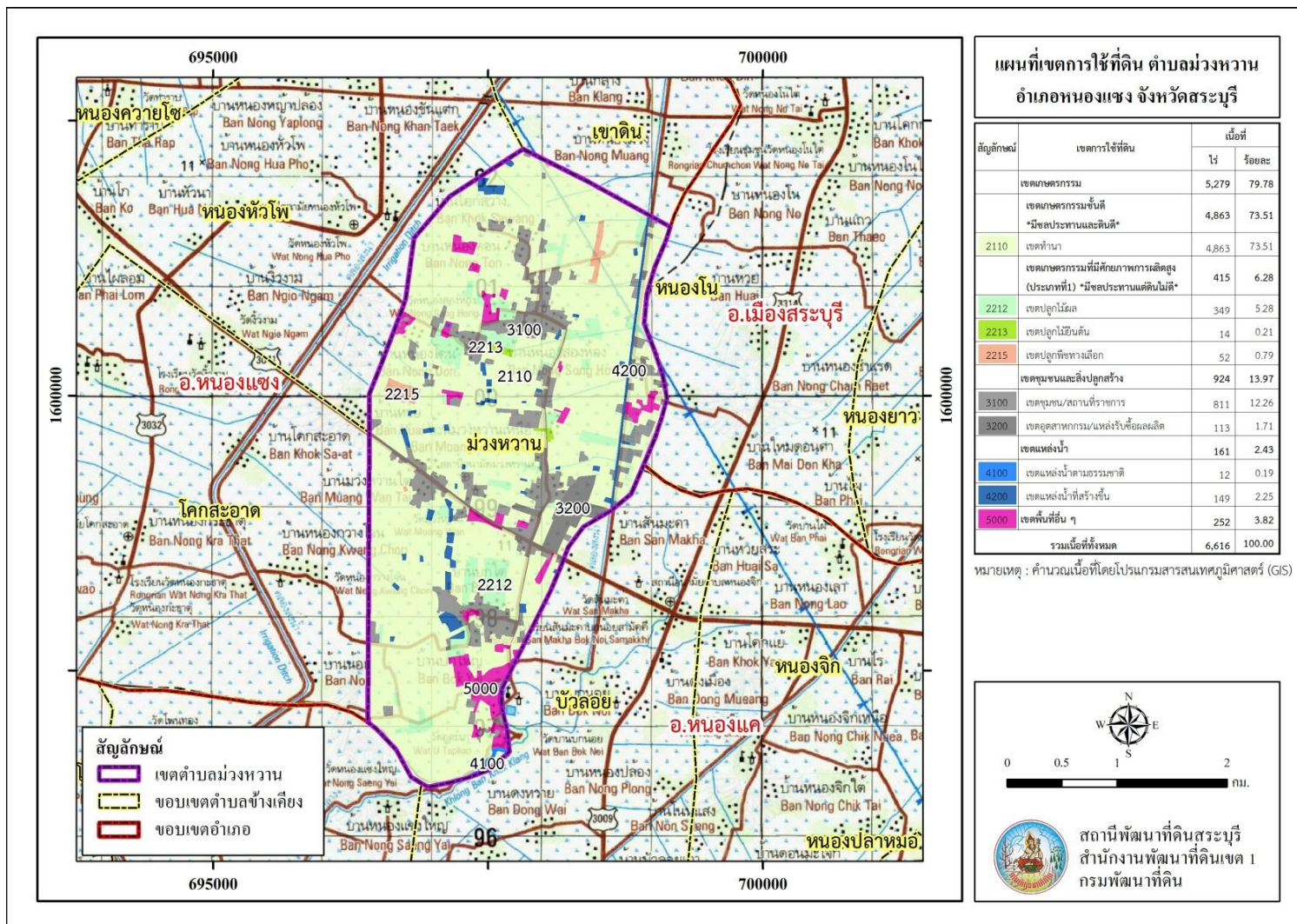
ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือ ปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	1. เขตเกษตรกรรม	5,279	79.78
	1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี		
	มีชลประทานและดินดี	4,863	73.51
2110	1.1.1 เขตทำนา	4,863	73.51
	1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง		
	(ประเภทที่1) *มีชลประทานแต่ดินไม่ดี*	415	6.28
2212	1.2.1 เขตปลูกไม้ผล	349	5.28
2213	1.2.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น	14	0.21
2215	1.2.3 เขตปลูกพืชทางเลือก	52	0.79
	2. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	924	13.97
3100	2.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	811	12.26
3200	2.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	113	1.71
	3. เขตแหล่งน้ำ	161	2.43
4100	3.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	12	0.19
4200	3.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	149	2.25
5000	4. เขตพื้นที่อื่น ๆ	252	3.82
	รวมเนื้อที่ทั้งหมด	6,616	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวานไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงหวาน เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) พื้นที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3.) รักษาสิ่งแวดล้อม มีแผนงาน/โครงการรักษาสิ่งแวดล้อม ดังนี้

- (1) ผลิตสารบำบัดน้ำเสียจากสารเร่ง ชูปเปอร์ พด.6
- (2) ผลิตน้ำหมักสมุนไพรป้องกันและกำจัดศัตรูพืชจากสารเร่ง ชูปเปอร์ พด.7

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา

- (1) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิตข้าว (กรมการข้าว)
- (2) สนับสนุนพันธุ์ข้าวที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร (กรมการข้าว)
- (3) ประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร (กระทรวงพาณิชย์)
- (4) ควบคุมราคาปุ๋ยเคมี (กระทรวงพาณิชย์)
- (5) พักชำระหนี้ ลดดอกเบี้ย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)
- (6) ตลาดรับซื้อราคาดีและมั่นคง (กระทรวงพาณิชย์)
- (7) ถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคและแมลง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (8) ถ่ายทอดความรู้การติดตั้งและใช้โซล่าเซลล์ (กระทรวงพลังงาน)
- (9) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผัก (กรมวิชาการ, กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) เขตปลูกไม้ผล

- (1) ประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร (กระทรวงพาณิชย์)
- (2) ควบคุมราคาปุ๋ยเคมี (กระทรวงพาณิชย์)
- (3) พักชำระหนี้ ลดดอกเบี้ย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)
- (4) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิตไม้ผล (กรมวิชาการ)
- (5) ตลาดรับซื้อราคาดีและมั่นคง (กระทรวงพาณิชย์)
- (6) ถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคและแมลง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (7) ถ่ายทอดความรู้การติดตั้งและใช้โซล่าเซลล์ (กระทรวงพลังงาน)
- (8) สนับสนุนกล้าไม้ผล (กรมวิชาการ, กรมส่งเสริมการเกษตร)

3) เขตปลูกไม้ยืนต้น

- (1) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิตไม้ยืนต้น (กรมวิชาการ)
- (2) สนับสนุนกล้าไม้ยืนต้น (กรมวิชาการ, กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (3) ประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร (กระทรวงพาณิชย์)
- (4) ควบคุมราคาต้นทุนการผลิต (กระทรวงพาณิชย์)
- (5) พักชำระหนี้ ลดดอกเบี้ย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)
- (6) ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนหนังสือเรื่องโรคและแมลง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (7) ถ่ายทอดความรู้การติดตั้งและใช้โซล่าเซลล์ (กระทรวงพลังงาน)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

- (1) ปรับปรุงระบบส่งน้ำในการทำการเกษตร (กรมชลประทาน)
- (2) ปรับปรุงคุณภาพน้ำอุปโภค บริโภค (องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงหวาน)

- (3) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
- (4) ขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะ (องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงหวาน/อบจ.)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาภัยพิบัติ และปัญหาดินเสื่อมโทรมและดินขาดความอุดมสมบูรณ์

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลม่วงหวาน กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลม่วงหวานในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (2) ปัญหาภัยพิบัติ และ(3) ปัญหาดินเสื่อมโทรมและดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง เกิดจาก (1) ค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าน้ำมัน ค่าไฟฟ้า ค่าสารกำจัดศัตรูพืช และค่าเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรต้องการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือควบคุมราคาสินค้าไม่ให้สูงเกินไป เนื่องจากเกษตรกรมีการจัดการเหมือนเดิม แต่ค่าใช้จ่ายในการผลิตพืชเพิ่มมากขึ้น ผลผลิตได้เท่าเดิม จึงส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง (2) เกษตรกรไม่มีแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต ในยุคปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอายุเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานหรือเครื่องจักรเข้ามาทำการเกษตรแทน รวมถึงมีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ไม่มีการลดการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ซึ่ง ณ ปัจจุบันมีราคาแพง เกษตรกรจะเน้นความสะดวก รวดเร็วในการผลิต ไม่มีการทำการเกษตรแบบประณีต จึงส่งผลทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น วิธีการแก้ไขและช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้ผลคือ เกษตรกรต้องให้ความร่วมมือที่จะปรับเปลี่ยนการทำการเกษตร โดยการเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ธาตุอาหารพืชในดิน และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด และน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งเกษตรกรต้องผลิตใช้เอง และจัดการการไถกลบตอซัง จะช่วยในการปรับปรุงบำรุงดิน ลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี ส่วนในเรื่องค่าสารกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรสามารถลดการใช้สารเคมี ด้วยการผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพที่ได้จากการหมักสมุนไพรไล่แมลงร่วมกับสารเร่งชูเปอร์พด.7 ของกรมพัฒนาที่ดิน การผลิตสารชีวภัณฑ์ของกรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อแก้ปัญหาโรคพืช และผลิตเชื้อราบีวเวอเรีย หรือราขาว เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ในส่วนค่าเมล็ดพันธุ์สามารถลดต้นทุนด้วยการเก็บเมล็ดพันธุ์ หรือขยายพันธุ์ไว้ใช้เอง รวมถึงการใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช (3) การบริหารจัดการกลุ่มในการซื้อปัจจัยการผลิต เกษตรกรตำบลม่วงหวานมีการรวมกลุ่มแปลงใหญ่เข้าร่วมกับตำบลเขาดิน แต่ยังไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดซื้อปัจจัยการผลิตส่งผลให้เกษตรกรแต่ละรายต้องซื้อปลีกซึ่งมีราคาที่แพงกว่าการซื้อในปริมาณที่มากซึ่งมีราคาถูกกว่า รวมถึงต้นทุนการผลิตอื่นๆ การรวมกลุ่มจะช่วยให้เรื่องของการจ้างรถอู่รถทั้งเรื่องการซื้อปัจจัยการผลิต และการตั้งราคาขายผลผลิต

ในกรณีของปัญหาภัยพิบัติ ได้แก่ น้ำท่วม ช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน และภัยแล้ง ช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน ซึ่งเกษตรกรมีความต้องการป้องกันภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น แนวทางการแก้ปัญหาน้ำท่วม ด้วยการทำงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ได้แก่การทำคันกั้นน้ำ ทำทาง

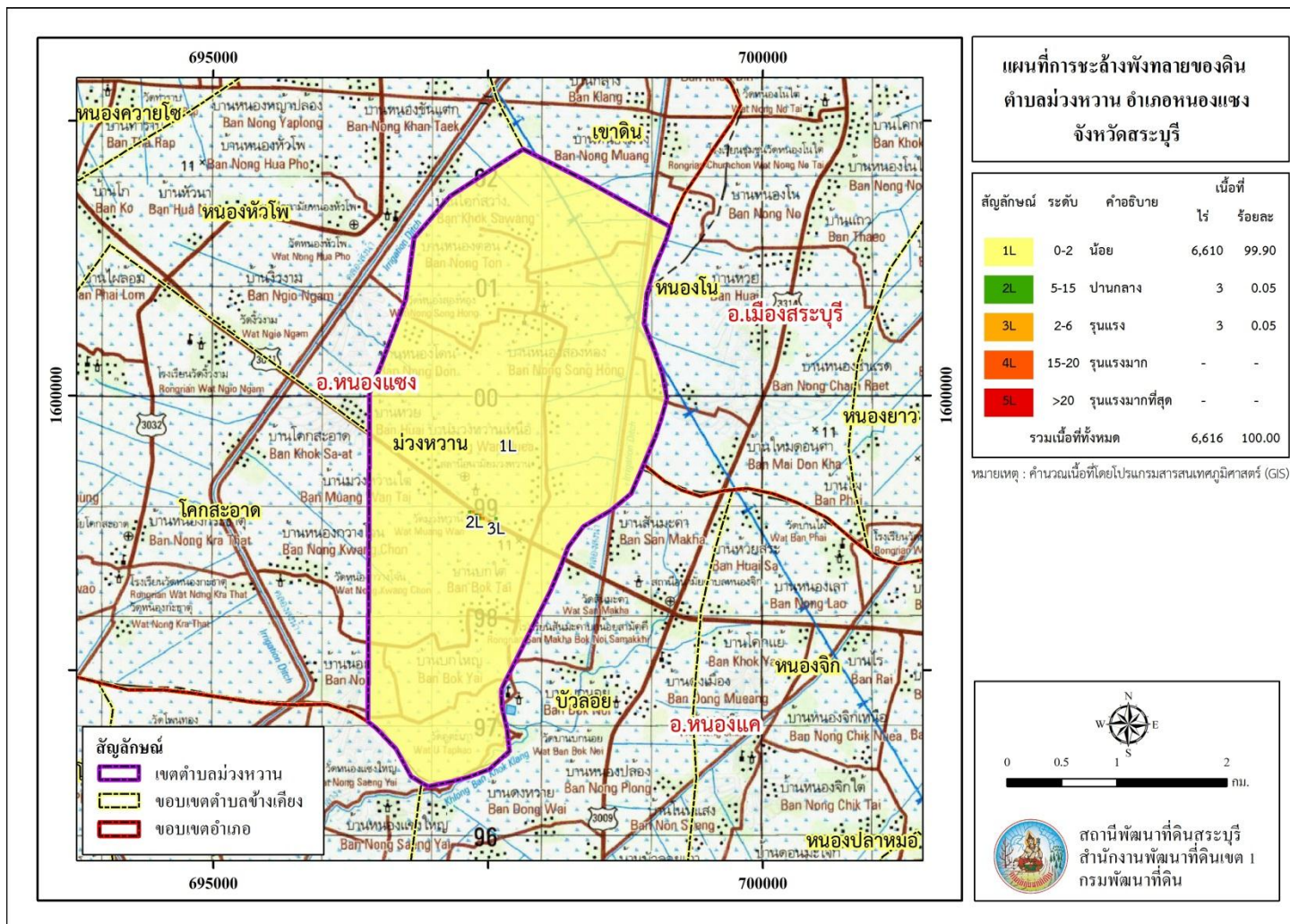

เบนน้ำ และการขุดสระน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำ รวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ ขุดลอกทำความสะอาดแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำ ก็จะลดระยะเวลาการท่วมน้ำให้สั้นขึ้นได้ ในกรณีที่น้ำท่วมเป็นเวลานาน จะส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย สามารถใช้น้ำหมักจากสารเร่ง พด.6 ในการบำบัดน้ำเสียได้ โดยใช้อัตรา 1 ลิตรต่อน้ำเสีย 10 ลูกบาศก์เมตร ทุกๆ 10 วัน และแนวทางการแก้ปัญหาภัยแล้ง/ฝนทิ้งช่วง ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ จนเกิดความแห้งแล้ง ส่งผลต่อการผลิตพืช จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะเดิม สร้างแหล่งน้ำใหม่เพิ่มขึ้น ก่อสร้างระบบประปา ขุดเจาะบ่อบาดาล ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ และขุดสระน้ำไว้ใช้เองในครัวเรือน

ในกรณีของปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งพบว่า ทรัพยากรดินทั้งตำบลอยู่ใน ท่าเรือ (Tr) อยู่ในกลุ่มชุดดินที่ 4 ซึ่งพบในเนื้อที่ 6,616 ไร่ หรือร้อยละ 100 ของตำบล เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินเหนียว สีนํ้าตาลปนเทาเข้ม มีจุดประสีนํ้าตาลแก่ นํ้าตาลปนเหลืองหรือแดงปนเหลือง ปฏิกิริยาดิน เป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ดินล่าง ตอนบนเป็นดินเหนียว สีเทา นํ้าตาลปนเหลืองเข้ม นํ้าตาลหรือนํ้าตาลแก่ พบมวลก้อนกลมของเหล็กและแมงกานีสตลอดหน้าตัดดิน ส่วนตอนล่างเป็นดินเหนียวที่อาจมีอนุภาคขนาดทรายปน สีนํ้าตาลปนเหลืองเข้ม มีจุดประสีเทา ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) และมีรอยแตกที่ผิวหน้าดินในฤดูแล้ง มีข้อจำกัดเป็นดินเหนียวจัด ดินขาดความอุดมสมบูรณ์เกิดจาก (1) เกษตรกรขาดการปรับปรุงบำรุงดิน มีการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมี ในปริมาณที่มาก (2) พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ปลูกข้าว มีการทำนาปล้งตลอดทั้งปี เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในเขตชลประทาน ทำให้ไม่มีการพักนา (3) เกษตรกรขาดความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน เกษตรกรบางรายทำการเกษตรแบบดั้งเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการผลิตพืช (4) การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ระดับ 0-2 ซึ่งมีระดับการชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินน้อย เนื้อที่ จำนวน 6,610 ไร่ หรือร้อยละ 99.90 ของตำบล รองลงมาอยู่ระดับ 2-6 ซึ่งมีระดับการชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินรุนแรง เนื้อที่ จำนวน 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 และอยู่ระดับ 5-15 ซึ่งมีระดับการชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินปานกลาง เนื้อที่ จำนวน 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 (รูปที่ 7-1) วิธีการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างดิน โดยใช้ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด (ปอเทือง) น้ำหมักชีวภาพและการไถกลบตอซัง การปรับปรุงทางเคมีของดิน โดยการเก็บตัวอย่างดินในพื้นที่ทำการเกษตร วิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับปรุงค่าความเป็นกรดเป็นด่างดิน โดยใช้ปูนโดโลไมท์ การรักษาหน้าดินด้วยการใช้วัสดุคลุมดิน การใช้พืชคลุมดิน รวมถึงการใช้หญ้าแฝก เพื่อช่วยเรื่องการอนุรักษ์ดินและน้ำ การรักษาความชื้นผิวดิน และเพิ่มจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1.เขตเกษตรกรรมชั้นดี มีชลประทานและดินดี 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 4,863 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	756,650
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	256,000
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	148,750
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	6,500
	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	184,000
	1.6 การรณรงค์เฝ้าติดตาม	20,400
	1.7 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	102,000
	1.8 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	1,800
	1.9 โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่	22,200
	2. การชะล้างพังทลายของดิน	650,000
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	200,000
	2.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	450,000

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1.เขตเกษตรกรรมขั้นดี มีชลประทานและดินดี 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 4,863 ไร่	3. รักษาสิ่งแวดล้อม	27,200
	3.1 ผลิตสารบำบัดน้ำเสียจากสารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์	5,600
	3.2 ผลิตน้ำหมักสมุนไพรป้องกันและกำจัดศัตรูพืชจากสารเร่ง ชูเปอร์ พด.7	21,600
2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1) มีชลประทานแต่ดินไม่ดี 2.1 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 349 ไร่ 2.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 14 ไร่ 2.3 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 52 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	689,200
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	256,000
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	148,750
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	184,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	68,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	1,200
	2. การชะล้างพังทลายของดิน	650,000
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	200,000
	2.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	450,000

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1) มีชลประทานแต่ดินไม่ดี 2.1 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 349 ไร่ 2.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 14 ไร่ 2.3 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 52 ไร่	3. รักษาสิ่งแวดล้อม	43,200
	3.1 ผลิตน้ำหมักสมุนไพรป้องกันและกำจัดศัตรูพืชจากสารเร่ง ชูเปอร์ พด.7	43,200
รวมเขตการใช้ที่ดิน	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,445,850
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,300,000
	3. รักษาสิ่งแวดล้อม	70,400
	รวมแผนงาน/โครงการ	2,816,250

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.เขตเกษตรกรรมชั้นดี มีชลประทานและดินดี 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 4,863 ไร่ 2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1) มีชลประทานแต่ดินไม่ดี 2.1 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 349 ไร่ 2.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 14 ไร่ 2.3 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 52 ไร่	1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 5) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 6) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 7) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิตไม้ผล และสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้ (ศวพ.ลพบุรี) 8) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) 9) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด) 11) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิตข้าว และสนับสนุนพันธุ์ข้าวที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร (ศูนย์วิจัยข้าวลพบุรี) 12) ประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร (กระทรวงพาณิชย์,กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,รัฐบาล) 13) ควบคุมราคาปุ๋ยเคมี (กระทรวงพาณิชย์) 14) พักชำระหนี้ ลดดอกเบี้ย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) 15) ตลาดรับซื้อราคาดีและมั่นคง (กระทรวงพาณิชย์, อบต.) 16) ถ่ายทอดความรู้การติดตั้งและใช้โซล่าเซลล์ (สนง.พลังงานจังหวัด) 17) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผัก (ศวพ.ลพบุรี, สนง.เกษตรจังหวัด) 18) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 161 ไร่ 2.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เนื้อที่ 12 ไร่ 2.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เนื้อที่ 149 ไร่	1) ปรับปรุงระบบส่งน้ำในการทำการเกษตร (กรมชลประทาน) 2) ปรับปรุงคุณภาพน้ำอุปโภค บริโภค (องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงหวาน) 3) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 4) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 5) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 6) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 7) โครงการขุดลอกคลอง แหล่งน้ำสาธารณะ (องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงหวาน/อบจ.)

แผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1.เขตเกษตรกรรม ชั้นดี มีชลประทาน และดินดี 1.1 เขตทำนา เนื้อ ที่ 4,863 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน								125,350	293,400	125,350	87,200	125,350	756,650	
	การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	51,200	51,200	51,200	51,200	51,200	256,000	พด.
	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,750	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม		1		1		2	-	3,250	-	3,250	-	6,500	พด.
	การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง		1				1	-	184,000	-	-	-	184,000	พด.
	การรณรงค์ไถกลบตอซัง	ไร่	20		20		20	60	6,800	-	6,800	-	6,800	20,400	พด.
	การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	20		20		20	60	34,000	-	34,000	-	34,000	102,000	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	40		40		40	120	600	-	600	-	600	1,800	พด.
	โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่	แห่ง		1				1	-	22,200	-	-	-	22,200	พด.
	2. การชะล้างพังทลายของดิน								40,000	490,000	40,000	40,000	40,000	650,000	
	การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พด.
	การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	ไร่		100				100	-	450,000	-	-	-	450,000	พด.
	3. รักษาสิ่งแวดล้อม								-	6,800	6,800	6,800	6,800	27,200	
	ผลิตสารบำบัดน้ำเสียจากสารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์	ลิตร		500	500	500	500	500	-	1,400	1,400	1,400	1,400	5,600	พด.
	ผลิตน้ำหมักสมุนไพรป้องกันและกำจัดศัตรูพืชจาก สารเร่ง ชูเปอร์ พด.7	ลิตร		500	500	500	500	500	-	5,400	5,400	5,400	5,400	21,600	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

แผนการใช้ที่ดินตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1) มีชลประทานแต่ดินไม่ดี 2.1 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 349 ไร่ 2.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 14 ไร่ 2.3 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 52 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน								87,200	121,800	87,200	305,800	87,200	689,200	
	การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	51,200	51,200	51,200	51,200	51,200	256,000	พด.
	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,750	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม			1		1	2	3,250	3,250	3,250	3,250	3,250	16,250	พด.
	การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง				1		1	-	-	-	184,000	-	184,000	พด.
	การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน		20		20		40	-	34,000	-	34,000	-	68,000	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่		40		40		80	-	600	-	600	-	1,200	พด.
	2. การชะล้างพังทลายของดิน								40,000	40,000	40,000	490,000	40,000	650,000	
	การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พด.
	การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่				100		100	-	-	-	450,000	-	450,000	พด.
	3. รักษาสิ่งแวดล้อม								-	10,800	10,800	10,800	10,800	43,200	
	ผลิตน้ำหมักสมุนไพรป้องกันและกำจัดศัตรูพืชจากสารเร่ง ชูเปอร์ พด.7	ลิตร		1,000	1,000	1,000	1,000	4,000	-	10,800	10,800	10,800	10,800	43,200	พด.
รวมเป็นงบประมาณ									292,550	962,800	310,150	940,600	310,150	2,816,250	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2556. **แผนที่ขอบเขตตำบล (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงมหาดไทย.

กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)**รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล

ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล**. แหล่งที่มา:

<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา : https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop_1 มีนาคม 2567.

ที่ปรึกษา

นางนงนุช ศรีพุ่ม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
นางมัทธนา ชัยมหาวัน	ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน
นางปวีณา ยงยีน	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิเคราะห์ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน

คณะผู้จัดทำ

นางสาวรวมพร มูลจันทร์	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นายสมเกียรติ เหลืองเจริญทิพย์	เจ้าพนักงานการเกษตรชำนาญงาน
นางสาวสายวรุณ แสนเมืองมูล	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางวรรณณา กรองทอง	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
ว่าที่ร้อยตรีหญิงทิพวรรณ หุ่นพงษ์	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวกิตติญา จำรูญทิพวรรณ	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นายประวัตติ ศรีวิเชียร	นักวิชาการเกษตร
นางสาวมณีนีรัตน์ หอมหวล	นักวิชาการเกษตร
นายธเนศ คล้ายเมือง	นักวิชาการเกษตร
นางสาวปิยวรรณ รูปทอง	นักวิชาการเกษตร
นางสาวบุปผา อยู่ทิม	นักวิชาการเกษตร
นายวีระยุทธ คชวรรณ	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย
สิบทิทธิวิชัย ปันปวง	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
นางสาวกัญฐิกา อยู่ประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
นางสาวสุวรรณา สมนึก	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวณัฐธัญญ์ ศาลาจันทร์	เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
นางสาววรุณ นามวงษา	นักวิชาการเงินและบัญชี
นางสาวพรพรรณ อยู่ประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ธุรการ

กรมพัฒนาที่ดิน

ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาวเขตจตุจักร กรุงเทพฯ

www.ddd.go.th

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี

Land Development Station, Saraburi Province

เลขที่ 36 หมู่ที่ 8 ตำบลพุทรา

อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี 18120

หมายเลขโทรศัพท์ 036-733126

E-mail : sri01@ddd.go.th